

*Politika za mlade i Akcioni plan
provođenja u općini Jablanica
2013-2017*

Sadržaj:

- 1. Uvod**
- 2. Analiza stanja**
- 3. Pristup rješavanju**
- 4. Opći opis trenutnog položaja mladih**
- 5. Plan djelovanja po oblastima**
 - 5.1. Obrazovanje**
 - 5.2. Zapošljavanje**
 - 5.3. Zdravlje i socijalne potrebe**
 - 5.4. Kultura i slobodno vrijeme**
 - 5.5. Mladi i društvo**
 - 5.6. Razvoj volonterizma**
- 6. Radni plan i finansiranje akcionog plana za mlade**
- 7. Evaluacija i monitoring akcionog plana**
- 8. Prilog (provedeni anketni upitnik)**

1.Uvod

Federalni zakon o mladima je definisao da „omladinu“ ili „mlade“ predstavljaju osobe u navršenoj dobi od 15 do 30 godina starosti što iznosi četvrtinu ukupnog broja stanovnika u BiH. Prema provedenim istraživanjima (UNDP 2003. godine, Vijeće Evrope 2004. godine, Svjetska banka 2004. godine) računa se da je od 1996. do 2002. godine preko 100.000 mladih napustilo BiH, a trend starenja stanovništva je dvostruko brži nego u zemljama EU. Važan indikator je i podatak da je broj osoba starosti od 15 do 29 godina manji za 315 hiljada u odnosu na 1991. godinu. Također, niz drugih pokazatelja¹, kao što su stopa nezaposlenosti mladih koja iznosi 60% na nivou BiH, želja mladih za napuštanjem BiH, nivo obrazovanja mladih i niz drugih pokazatelja ukazuju na potrebu sistemskog pristupa rješavanju ovih problema. Parlament FBiH je u junu 2010. godine usvojio Zakon o mladima na nivou FBiH koji definiše prava i obaveze mladih. U ovom zakonu su definisani pravci djelovanja nižih nivoa vlasti (kantoni, općine) a sve sa ciljem poboljšanja položaja mladih.

U prethodnom periodu 2006.-2009. godine u općini Jablanica na snazi je bio akcioni plan za mlade koji je u znatnoj mjeri doveo do unapređenja položaja mladih kao i sistemskom rješavanju njihovih problema. Taj plan je u znatnoj mjeri olakšao rad svim akterima koji se bave pitanjem mladih, te definisao njihova prava i obaveze. Nakon isteka navedenog perioda pristupilo se izradi godišnjih operativnih planova koji su trebali obezbijediti kontinuitet provedbe aktivnosti koje za cilj imaju unapređenje položaja mladih. Međutim, ovakav način rada nije praktičan zbog planiranja i ostvarivanja dugoročnih ciljeva pa se kao neophodno rješenje nameće izrada novog višegodišnjeg akcionog plana.

S tim u vezi, općina Jablanica je u saradnji sa GAP-om, Vijećem mladih općine Jablanica preko projekta „Akcija za mlade“ koji finansira UNDP, te Omladinskim klubom „Pod istim suncem“, OO „Prenj“ i Centrom „Fortis“ pokrenuli proceduru za izradu novog dokumenta koje reguliše položaj mladih u Jablanici. Ovaj put je odlučeno da se dokument izradi za period od 5 godina (2013.-2017.) i on će predstavljati dogoročnije institucionalno rješavanje položaja mladih na teritoriji općine Jablanica.

1. Vodič kroz Zakon o mladima str 39.

2. Analiza stanja

Kreiranje i razvoj omladinske politike Općine Jablanica temelji se na preporukama relevantnih evropskih dokumenata (Evropska povelja Vijeća Evrope o učešću mladih u životu lokalne zajednice, Bijela knjiga Evropske komisije, 11 indikatora omladinske politike Vijeća Evrope i Evropskog omladinskog foruma), Rezolucije o mladima u BiH („Službeni glasnik BiH broj: 12/03“) i Zakona o mladima FBiH („Službene novine FBiH broj: 36/10“).

Od 4.3.2008. godine uspostavljeno je mjesto višeg stručnog saradnika za rad sa mladima i nevladinim organizacijama. Osnovni cilj jeste uspostavljanje redovne komunikacije i saradnje s omladinskim organizacijama, vijećima učenika, neformalnim grupama mladih ljudi i uspješnim pojedincima, te drugim vladinim strukturama koja se bave pitanjem mladih.

Komisija za mlade Općine Jablanica prati stanje i pojave u životu i radu mladih i predlaže Općinskom vijeću programe i mjere za djelovanje općinskih organa i službi u ovoj oblasti, inicira pokretanje projekata i realizaciju aktivnostina preventivnom djelovanju među mladima, predlaže programe kreativnog angažovanja mladih u oblasti kulture, edukacije, sportskih i drugih aktivnosti.

Na sjednici Općinskog vijeća 27.3.2009. godine usvojen Aneks V (sadašnji Aneks II) Sporazuma između načelnika, vijeća i NVO kao sastavni dio sporazuma kojim je definisan način dodjele sredstava za projekte mladih, samo za one NVO koje su predvidile statutom rad sa mladima. Budžetom Općine Jablanica planirana je posebna budžetska linija namijenjena mladima – projekti mladih – koja uključuje finansiranje projekata nevladinih organizacija koje se bave pitanjima mladih i finansiranje malih projekata pojedinaca i neformalnih grupa. Općina Jablanica redovno dodjeljuje stipendije učenicima srednjih škola i studentima visokoškolskih ustanova.

Prethodna Politika za mlade i Akcioni plan provođenja u Općini Jablanica je bila važeća za period od 2006. godine do 2009. godine, s tim da je za period od 2009. godine do 2011. godine omladinska politika na području općine Jablanica bila zasnovana na usvajanju jednogodišnjih Akcionih planova za mlade kojim su se definisale potrebe mladih za tekuću godinu. U saradnji sa Projektom upravne odgovornosti (GAP) i UNDP projekta Jačanje lokalne demokracije/demokratije II (LOD II općina Jablanica) na inicijativu predstavnika omladinskih organizacija, a uz podršku Općine Jablanica imenovana je Radna grupa za učestvovanje u projektnim aktivnostima implementacije Strategije za mlade i Akcionih planova za period 2013.-2017. godine. Članovi Radne grupe imenovani su 18. avgusta 2011. godine. Zadaci Radne grupe su: da učestvuju u projektnim aktivnostima u pogledu implementacije Zakona o mladima FBiH na lokalnom nivou, sprovođenje strategije za mlade, izrade akcionih planova i neformalnog obrazovanja mladih.

Na području općine Jablanica djeluju tri omladinske organizacije, s kojima Općina Jablanica ima dobru dugogodišnju saradnju:

Vijeće mladih Jablanica;
Omladinski klub „Pod istim suncem“ Jablanica;
Omladinska organizacija „Prenj“;

3.Pristup rješavanju problema

Omladinsko istraživanje je esencijalni element u razvoju omladinske politike. Riječ je o ispitivanju mišljenja mladih, njihovih potreba, položaja, problema itd. Pripreme za provođenje ankete su krenule u avgustu 2011.godine, a anketni upitnik je sastavio stručni saradnik (dipl.psiholog) u saradnji sa članovima radne grupe.

U istraživanje su bili uključeni učenici osnovne škole u Jablanici (O.Š. „Suljo Čilić), tačnije učenici osmih razreda, dobne starosti 1997/98 godišta, zatim učenici srednje škole u Jablanici dobne starosti 1994/96 godišta, kao i stariji ispitanici koji zadovoljavaju gornju starosnu granicu. Primijenjen je anketni upitnik koji se sastojao od 23 pitanja sa ponuđenim odgovorima koji ispituju stavove mladih, odnosno ona opća pitanja koja bi trebala da nam otkriju šta mladi misle o svom položaju u društvu, njegovim nedostacima i negativnostima ali i prednostima koje sadržava naša lokalna zajednica kao i društvo uopće. Ispitivanje je provedeno oktobra i novembra 2011., na uzorku od 420 ispitanika prilikom kojeg su ispitanici dobrovoljno prihvatili učestvovanje u istraživanju. Prilikom istraživanja ispitanici nisu bili vremenski ograničeni. Nakon toga se pristupilo obradi rezultata koje je obavio stručni konsultant i rezultati se nalaze u prilogu ovog dokumenta.

Također je održan i veći broj sastanaka sa mladima iz ruralnih područja na kojima se razgovaralo o mogućnostima njihovog uključenja u izradu Nacrta dokumenta. S tim u vezi smo od mladih iz ovih područja dobili listu prijedloga i aktivnosti koje bi se trebale realizovati u narednom periodu. Zaključak je da mlade iz ruralnih sredina treba u punom kapacitetu involvirati u omladinske tokove te u finansijskom i svakom drugom pogledu podržati aktivnosti koje oni provode.

Istovremeno se provodila i aktivnost imenovanja radne grupe za izradu strategije odnosno „Akcionog plana za mlade“. Rješenjem općinskog načelnika 18.8.2011.godine imenovana je radna grupa u sljedećem sastavu:

1. Murvat Zanin - Općina Jablanica
2. Jusić Admir - Vijeće mladih Jablanica
3. Nezirić Aldin - Vijeće mladih Jablanica
4. Ivković Said - Vijeće mladih Jablanica
5. Zahirović Majdin - Vijeće mladih Jablanica
6. Islamović Ozren - O.K.“Pod istim suncem“
7. Balavac Emil - O.K.“Pod istim suncem“
8. Tabak Lamija - O.K.“Pod istim suncem“
9. Mešić Zanin - O.K.“Pod istim suncem“
10. Čilić Indira - O.K.“Pod istim suncem“
11. Lončar Alik - O.K.“Pod istim suncem“
12. Halilhodžić Haris - O.K.“Pod istim suncem“
13. Džino Sabina - Vijeće učenika srednje škole
14. Kevrić Amna - Vijeće učenika srednje škole
15. Delalić Adis - Vijeće učenika srednje škole
16. Musić Senid - Omladinska organizacija Preanj

Zadaci i obaveze radne grupe su definisani o rješenju o imenovanju koje se nalazi u prilogu ovog dokumenta.

Članovi radne grupe su donijeli odluku da se Akcioni plan za mlade Općine Jablanica donese za period 2013.-2017.godine i da se odnosi na mlade od 15 do 30 godina starosti. Akcioni plan je podložan izmjenama u skladu sa potrebama mladih u navedenom periodu.

Oslanjajući se na rezultate istraživanja o potrebama mladih na području Općine Jablanica definirane su oblasti obuhvaćene Akcionim planom:

- **Obrazovanje**
- **Zapošljavanje**
- **Zdravlje i socijalne potrebe**
- **Kultura i slobodno vrijeme**
- **Mladi i društvo**
- **Razvoj volonterizma**

4. Opći opis trenutnog položaja mladih

Tokom kontinuiranog interaktivnog rada sa mladima od strane omladinskih organizacija koje djeluju u Jablanici, a posebno na osnovu posljednjeg istraživanja koje smo proveli među navedenom populacijom, dolazimo do sljedećih zaključaka koji opisuju trenutni položaj mladih u Jablanici:

- Mladi Jablaničani svoju budućnost vide uglavnom kao nešto bolju nego sadašnjost, manji broj je vidi goru od sadašnjosti a neki je vide nepromijenjenu. Također možemo reći da se podjednak broj Jablaničana izjašnjava o ostaku ili napuštanju BiH;

- Kada je riječ o aktuelnim problemima koji mladi u Jablanici ističu kao prioritetne na prvom mjestu je nezaposlenost dok ga u stopu prati siromaštvo, a na trećem mjestu je kriminal. Ovdje je zanimljivo napomenuti aktivnosti lokalne samouprave na rješavanju problema nezaposlenosti koje je za svaku pohvalu i gdje imamo izvjestan napredak (podrška volontiranju, stažiranju i sl.), bitno je napomenuti da većina mladih smatra da im lokalna vlast pomaže prilikom zapošljavanja;

- Istraživanje je pokazalo da mladi Jablaničani imaju stanovite probleme kod rješavanja stambenog pitanja. Naime, velika većina mladih još stanuje sa roditeljima i nema izvjesnosti da će se u skorijoj budućnosti nešto promijeniti te da u lokalnoj zajednici ne postoje mehanizmi za rješavanje ovoga problema;

- Velika većina mladih ističe problematiku rasprostranjenosti odnosno dostupnosti droga i drugih opijata;

- Možemo zaključiti da su mladi Jablaničani dosta apatični i neaktivni u društvenom i političkom životu Jablanice i da mladi ne učestvuju u obnašanju vlasti;

- Više od polovine ispitanika ocjenjuje da je zadovoljno sadržajima koje nude omladinska udruženja, također ističu da su inicijative mladih malo podržane od strane vlasti;

- Mladi smatraju da je Jablanica tolerantna sredina i da ne postoje veći oblici pojave diskriminacije;

- Skoro polovina ispitanika navodi da ima kvalitetan pristup informacijama i da te informacije koristi.

5. Plan djelovanja po oblastima

5.1. Obrazovanje

-Analiza stanja-

Veliki broj mladih je uključen u sistem obrazovanja, a ono predstavlja jednu od najznačajnijih društvenih djelatnosti. Zadatak lokalne zajednice jeste da prati rad i analizira uspjeh u školama s ciljem predlaganja mjera za unapređenje njihovog odgojo-obrazovnog rada.

Na području općine Jablanica funkcioniše jedna centralna osnovna škola sa šest područnih škola (J.U. Osnovna škola „Suljo Čilić“), te jedna srednja škola (J.U. Srednja škola Jablanica).

Pomoć školama na lokalnom nivou se ostvaruje kroz: poboljšanje prostornih i materijalnih uslova u školama, finansiranju prevoza za učenike, finansiranju tekućih troškova, stipendiranju učenika i dr. Obrazovani mladi ljudi čine jedan od oslonaca razvoja svake općine. Potrebno je dodatno uključiti lokalnu vlast u proces obrazovanja mladih. Jedan od ključnih problema mladih je nezaposlenost što je svakako povezano i sa obrazovanjem. Mladi smatraju da obrazovni sistem nije prilagođen njima i da ne prati potrebe mladih. I dalje se školuju kadrovi kojih ima i suviše na evidenciji Biroa za zapošljavanje i koji će veoma teško naći zaposlenje (konobar, turistički tehničar i sl.).

Već duži niz godina nije došlo do promjene u ponudi zanimanja u srednjoj školi ili je ta promjena bila neznatna. Najbolji pokazatelj ovome jeste da veliki broj mladih ide u Konjic, Mostar, Sarajevo u srednju školu jer naša ponuda ne odgovara potrebama tržišta, što se svakako ogleda i u broju djece u srednjoj školi koji je u velikoj tendenciji opadanja. Učenici nisu uključeni u procese reforme obrazovnog sistema. Iako postoji formirano vijeće učenika, oni su veoma malo uključeni u razmatranje problematike obrazovnog sistema, a razlog vjerovatno leži i u velikoj opterećenosti učenika školskim gradivom. Nedovoljna pažnja se posvećuje neformalnom obrazovanju mladih.

Nedostaje vid stalne prekvalifikacije i dokvalifikacije mladih za sticanje novih znanja i vještina i time sticanje mogućnosti za lakše zapošljavanje.

Nema stalnog neformalnog obrazovanja u osnovnim potrebama mladih: učenje stranih jezika (engleski, njemački i sl.), rad na računarima, itd.

Iz svega navedenog proizlazi i to da mladi nisu motivisani za učenje što je dodatno jedan veliki problem na kojem svi trebamo raditi da bi se ta slika promijenila. Mladi pronalaze idole u pogrešnim osobama i tu sliku trebamo promijeniti, tj. ponuditi im druge opcije.

-Problemi mladih-

Na osnovu provedene ankete možemo definisati sljedeće probleme koje su istakli mladi:

1. 53% mladih nisu zadovoljni trenutnim profilima zanimanja za koja se mogu obrazovati u srednjoj školi;
2. 69 % mladih smatra da lokalna vlast ne pomaže dovoljno njihovom obrazovanju;
3. 29 % mladih je malo zadovoljno sadržajima koje nude omladinska udruženja koja se u svom opisu djelovanja između ostalog bave i neformalnim obrazovanjem, a 9% ispitanika nisu nimalo zadovoljni sadržajima koje nude omladinska udruženja.

-Plan djelovanja-

Troškovi po godinama:

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
Mladih nisu zadovoljni trenutno ponuđenim profilima zanimanja u obrazovnom sistemu	Uvesti potpuno nove profile zanimanja u srednju školu koja odgovaraju potrebama tržišta. Smanjiti odliv učenika iz Jablanice i povećati broj upisanih u srednju školu.	Organizovati sastanke sa: -roditelji, učenici, biro rada, lokalna vlast, -izvršiti istraživanje o tome koji su profili zanimanja najtraženiji i koji imaju perspektivu u budućem periodu -organizovati anketiranje mladih koji se trebaju upisati u srednju školu. -uraditi analizu postojećih ljudskih resursa na području Općine Jablanica	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Škole, Lokalna vlast, Vijeće učenika srednje škole, Biro rada, roditelji i Udruženje privrednika	2013: 1.000KM 2014: 3.000KM 2015: 1.000KM 2016: 500KM 2017: 500KM
Iako postoji formirano vijeće učenika, oni su veoma malo uključeni u razmatranje problematike nastavnog procesa.	Organizovanje različitih aktivnosti za učenike koje će doprinijeti većem uključivanju mladih u obrazovni sistem.	Organizovanje različitih aktivnosti u školama. /školski radio, školske novine, sportska takmičenja, ekološke i volonterske akcije i sl./	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Škole, Vijeće učenika roditelji i Udruženja koja rade sa mladima	2013: 1.000KM 2014: 2.000KM 2015: 2.000KM 2016: 1.500KM 2017: 1.500KM
Nedostaje vid stalne prekvalifikacije i dokvalifikacije mladih za sticanje novih znanja i vještina i time sticanje mogućnosti za lakše zapošljavanje.	100 mladih nezaposlenih završilo jedan vid prekvalifikacije ili dokvalifikacije	Organizirati određene oblike dopunskog obrazovanja mladih.	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Škole, Lokalna vlast, Vijeće učenika srednje škole, Biro rada, roditelji i Udruženje privrednika	2013: 1.000KM 2014: 8.000KM 2015: 5.000KM 2016: 4.000KM 2017: 2.000KM
Mladi nisu zadovoljni neformalnim obrazovanjem od strane NVO- učenje stranih jezika (engleski, njemački i sl.) rad na računarima, itd.	200 mladih završilo kurseve engleskog jezika i rada na računarima	Organizirati redovne kurseve engleskog jezika i rada na računarima.	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Lokalna vlast, OCD, Biro rada, roditelji i Udruženje privrednika	2013: 1.000KM 2014: 5.000KM 2015: 4.000KM 2016: 3.000KM 2017: 2.000KM
Povećati uključenost Lokalnih vlasti u proces obrazovanja mladih.	Općina Jablanica formirala komisiju za obrazovanje mladih Jablanice	-razmatranje upisa novih smjerova u školi -prijedlozi za dodatno neformalno obrazovanje	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Lokalna vlast – komisija za obrazovanje	2013: 1.000KM 2014: 3.000KM 2015: 3.000KM 2016: 3.000KM 2017: 3.000KM
Mladi nisu motivisani za učenje i rad kroz NVO	Za 50% poboljšani i povećani angažman mladih kroz rad NVO	-Organizovane različite prezentacije uspješnih škola, uspješnih pojedinaca, uspješnih aktivnosti NVO, uspješnih biznismena itd.	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Škole, OCD, Vijeća učenika	2013: 1.500KM 2014: 1.500KM 2015: 1.500KM 2016: 1.500KM 2017: 1.500KM

Godina	Iznos
2013.	6.500,00KM
2014.	22.500,00KM
2015.	16.500,00KM
2016.	13.500,00KM
2017.	10.500,00KM
Ukupno:	69.500,00KM

5.2. Zapošljavanje

-Analiza stanja-

Na birou rada Jablanica na dan 23.11.2011.godine registrovano je 1017 nezaposlenih mladih starosti od 15 do 29 godina. Precizniji podaci se mogu vidjeti iz sljedeće tabele:

	15-19 g.			20-24 g.			25-29 g.			UKUPNO		
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Bolonja II ciklus	0	0	0	2	1	3	3	2	5	5	3	8
VSS	0	0	0	14	10	24	41	21	62	55	31	86
Bolonja I ciklus	0	0	0	3	2	5	2	0	2	5	2	7
VŠS	0	0	0	0	0	0	6	4	10	6	4	10
SSS	18	7	25	101	42	143	90	47	137	209	96	305
KV	57	14	71	158	46	204	172	72	244	387	132	519
PK	0	0	0	1	0	1	1	0	1	2	0	2
NK	4	1	5	18	8	26	34	15	49	56	24	80
Ukupno	79	22	101	297	109	406	349	161	510	725	292	1017

Sve javne službe za zapošljavanje u FBiH lica iz ove kategorije smatraju teško zapošljivom grupom nezaposlenih, te ih aktivnim mjerama zapošljavanja tretiraju kao ciljnu grupu. Prema podacima Biroa za zapošljavanje stopa zaposlenosti među mladima je veoma niska i iznosi svega 17% što je značajno niže od stope u drugim zemljama u regionu. Ovo sugerira da se mladi nalaze u velikim poteškoćama da uđu na tržište rada. Slabo obrazovanje i nedostatak potrebnih vještina su često uzrok visoke stope nezaposlenosti. Ovo je velikim dijelom posljedica neusklađenog obrazovnog sistema sa evropskim standardima i potrebama tržišta rada.

-Problemi mladih-

- 42% mladih smatra da je nezaposlenost njihov najveći problem,
- 28% mladih bi zauvijek a 24% na duže vrijeme napustilo BiH a jedan od osnovnih uzroka je nemogućnost zaposlenja,
- 53% mladih nije zadovoljno ponuđenim profilima zanimanja u srednjoj školi Jablanica.

-Plan djelovanja-

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
1. Mladi koji se nalaze na popisu Biroa za zapošljavanje ne poznaju metode i načine potrage za poslom kako bi se mogli što bolje prijaviti za radna mjesta uslijed velike konkurencije	1. 400 mladih prošlo obuku za učinkovitije traženje posla i primijenjuje stečene vještine u praksi. 2. Svi učenici završnih razreda srednjih škola upoznati sa mogućnostima i načinima prijave na Biro rada za zapošljavanje i mogućnostima izdavanja radne knjižice	Organizovati i provesti obuku o pisanju biografije i prijavnog pisma, načinima predstavljanja na intervjuima i metodama traženja posla.	09/13	Biro za zapošljavanje, Općina Jablanica, OCD	2013: 1.500KM
			09/14		2014: 1.500KM
			09/15		2015: 1.500KM
			09/16		2016: 1.500KM
			09/17		2017: 1.500KM
		Izdavati promotivne materijale na temu : „Kako aktivno tražiti posao“ i distribuirati ga na mjestima gdje se okupljaju mladi.	03/13	Biro za zapošljavanje, Općina Jablanica, OCD	2013: 500KM
			03/14		2014: 500KM
			03/15		2015: 500KM
			03/16		2016: 500KM
			03/17		2017: 500KM
		Štampati informative letke za učenike završnih razreda srednjih škola sa podacima o uvjetima i rokovima prijave na Biro za zapošljavanje i uslovima izdavanja radne knjižice.	05/13	Biro za zapošljavanje, Općina Jablanica, OCD	2013: 300KM
			05/14		2014: 300KM
05/15	2015: 300KM				
05/16	2016: 300KM				
05/17	2017: 300KM				
2. Mladi nedovoljno upućeni u mogućnosti pokretanja vlastitog biznisa, te također nisu upoznati	1. 200 mladih educirano iz oblasti menadžmenta, upoznato	Organizovati radionice iz oblasti menadžmenta (pisanja biznis planova, projektnih prijedloga i sl.)	02/13 02/14	OCD, Biro za zapošljavanje	2013: 2.200KM 2014: 2.200KM

sa potrebama privrede u Jablanici.	sa primjerima dobre prakse. 2. 500 mladih upoznato sa potrebama privrede u Jablanici.		02/15		2015: 2.200KM
			02/16		2016: 2.200KM
			02/17		2017: 2.200KM
	Organizovati posjete privrednim sajmovima i drugim manifestacijama, uspješnim preduzećima i pojedincima.		2013	OCD, Općina Jablanica	2013: 600KM
			2014		2014: 600KM
			2015		2015: 600KM
			2016		2016: 600KM
			2017		2017: 600KM
	Organizovati sajam zapošljavanja na lokalnom nivou		2013	Općina Jablanica, Udruženje privrednika, Biro za zapošljavanje, OCD	2013: 3.200KM
			2014		2014: 2.500KM
			2015		2015: 1.500KM
			2016		2016: 1.500KM
			2017		2017: 1.500KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2013.	8.300,00KM
2014.	7.600,00KM
2015.	6.600,00KM
2016.	6.600,00KM

2017.	6.600,00KM
Ukupno:	35.700,00KM

Preporuke radne grupe:

- **Mlade sa stečenim višim ili viskom obrazovanjem angažovati u rad komisija Općinskog načelnika i Općinskog vijeća,**
- **Promovisati kreditne programe općine Jablanica namijenjene za pokretanje biznisa te osigurati 25% sredstava za projekte mladih poduzetnika,**
- **Stvarati ambijent za ulaganje donatora i investitora,**
- **Angažovati što veći broj mladih na privremenim sezonskim poslovima u organizaciji općine Jablanica ili javnih preduzeća.**
- **Mladima sa posebnim potrebama, nakon sticanja stručnog zvanja, dati prioritet pri zapošljavanju.**

5.3. Zdravlje i socijalne potrebe

-Analiza stanja-

Oblast socijalne i zdravstvene zaštite mladih zauzima važno mjesto u omladinskoj politici mladih Jablanice. Očuvanje zdravlja mladih predstavlja brigu svake zajednice. Velika pasivnost omladine i nemogućnost zapošljavanja utiču na povećanje poroka. Mladi su izloženi porocima (cigarete, alkohol, droga) bez želje da se upoznaju sa njihovim rizicima i posljedicama. Prema dosadašnjim istraživanju koje je radio Omladinski klub „Pod istim suncem“ mladi u općini Jablanica najčešće koriste cigarete i alkohol što je zabrinjavajuće ako se uzme u obzir da se istraživanje odnosilo na maloljetnike i što je ovo prva stepenica za prelazak na opojne droge. Općina Jablanica nastoji zadnjih godina da pruži značajniju pomoć u oblasti socijalne zaštite stanovništva, a time i mladima kroz pomoć u stipendiranju, pomoć omladinskim organizacijama kako bi mladi imali adekvatan program za svoje slobodno vrijeme. Redovno se vrši subvencioniranje prevoza učenika osnovnih i srednjih škola, a od ove godine u budžetu općine Jablanica predviđene su i stipendije za sve studente kao i srednjoškolce čiji roditelji nemaju primanja.

Problematika zdravlja vezana za populaciju mladih ne može se odvojiti od problematike drugih dobnih skupina, a posebno ne od socio – ekonomsko – političkog stanja u državi, te odnosa u društvu, porodici i školi. Sveprisutan je problem ovisnosti (cigarete, alkohol, droga), rano stupanje u seksualne odnose, te čitava problematika koju za sobom povlači ova pojava (neželjena trudnoća, abortus, spolno prenosive bolesti, degradacija porodice, moralno propadanje).

Većina problema mladih proizilazi iz neznanja, neshvaćanja ili ignorisanja opasnosti do kojih dolazi uslijed određenog oblika ponašanja. Mladi se vrlo malo brinu za svoje zdravlje i nezdravo se hrane, a vrlo malo se bave sportom i fizičkim aktivnostima.

U 2010. i 2011. godini Omladinske organizacije na prostoru Jablanice realizovale su program prevencije kroz podjelu informativnih brošura o štetnosti alkohola, cigareta i opojnih droga koje su sve više prisutne i u našem gradu, predavanjima za mlade, RTV emisije i sl. što nije dovoljno ako uzmemo u obzir veličinu populacije mladih u Jablanici. Kao što je spomenuto realizovane i RTV emisije na temu prevencije /alkohola i drugih opojnih droga/ među mladima Jablanice.

Od 2011. godine u Jablanici djeluje „Prijateljski centar“ - savjetovalište za mlade a pruža podršku mladima iz reproduktivnog i seksualnog zdravlja. Ovo je dio globalnog projekta BiH u saradnji sa Global Fond (cilj 1.) BiH - Uvećanje IEC/BCC obrazovanja o prevenciji među mladima koji implementira Ministarstvo zdravstva BiH uz podršku organizacija koje djeluju na prostoru BiH. Prijateljski centar se sastoji od:

- medicinskog tima /doktor-ginekolog, psiholog i medicinske sestre/
- edukatori za vršnjačku edukaciju koji vrše edukaciju mladih u osnovnim i srednjim školama kao i podjelu edukativnog materijala.

U 2011. godini su postignuti sljedeći rezultati:

- 170 mladih educirano u osnovnim i srednjim školama o reproduktivnom i seksualnom zdravlju
- 320 mladih edukovano u vanškolskim aktivnostima /omladinski klubovi, koncerti, park itd./
- 1100 prezervativa podijeljeno kroz različite organizovane aktivnosti od strane klubova i udruženja u Jablanici. /koncerti, predstave, kina, sportski događaji i sl./
- 1200 brošura o reproduktivnom i seksualnom zdravlju podijeljeno mladima Jablanice
- 90 usluga od strane medicinskog tima u Domu zdravlja u Jablanici /ove usluge za mlade su besplatne i nije potrebna zdravstvena knjižica kao ni lični podaci posjetilaca/

U Jablanici je postojala inicijativa za formiranje SSP tima /škole, socijalna ustanova, policija/ koja bi trebao da zajedno radi na edukaciji mladih, prevenciji i smanjenju ovisnosti među mladima Jablanice. Cilj tima je da sve relevantne institucije budu pravovremeno informisane o rizičnim grupama ili pojedincima kako bi se pravovremeno intervenisalo prije nego što dođe do ozbiljnijeg problema (krivična prijava, nasilje, zatvor). Ovo tijelo bi uvezalo sve postojeće aktivnosti i radilo na programu prevencije među mladima Jablanice kao i na izradi strategije programa prevencije u Jablanici. Ova inicijativa je bila upućena u proceduru u Općini Jablanica mada se nikad o njoj nije raspravljalo na općinskom vijeću.

-Problemi mladih-

Alkoholizam, narkomanija, zlostavljanje djece i nasilje u porodici krije se od javnosti. U većini se za ove slučajeve kasno sazna, uglavnom zbog otpora roditelja da se obrate za pomoć nadležnim ustanovama. Problem ovisnosti mladih u zajednici je prisutan. Nadležne institucije preduzimaju mjere iz svoje nadležnosti, međutim, neophodno je ozbiljnije shvatiti postojeći problem. Pored navedenog, možemo izdvojiti i sljedeće probleme u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite mladih:

1. Narušena je porodična dinamika te tradicionalna struktura porodice: roditelji su prezaposleni ili se nedovoljno bave svojom djecom. Izostaje potrebna podrška porodice kao osnovne ćelije društva. Uloga porodice, kao izvorne ljudske zajednice, danas je zbog

navedenih primjera bitno drugačija. Mladi traže izlaz u neformalnim društvenim skupinama vršnjaka ili odraslih s rizičnim ponašanjem te prekomjerno piju alkoholna pića, zapadaju u ovisnost psihoaktivnim supstancama, kriminalu.

Zbog toga je sve češća pojava društveno neprihvatljivih oblika ponašanja – delikvencija, nasilje među mladima, agresivnost i sl.

2. Učestaliji su socijalno – urbani rizici, kao što su: zloupotreba droga i alkohola, loš uticaj vršnjaka, velika ponuda zabave (kafići i kladionice), dok s druge strane vrlo je mala ponuda obrazovnih i kulturnih sadržaja.

Prekomjerno konzumiranje alkoholnih pića i uzimanje opojnih droga, kao izraz bijega iz stvarnosti i društvenih poteškoća, karakteristično je za naše društvo i današnju civilizaciju.

Mladi svoje vrijeme provode u kladionicama (većinom maloljetnici) i ništa se ne radi po pitanju toga da se zabrani kladenje mladim ispod 18 godina. Također mladima su dostupne cigarete i alkohol u svakoj trgovini i svaka maloljetna osoba može da kupi cigarete i alkohol u svakoj prodavnici u Jablanici.

3. Neorganizirano se koristi slobodno vrijeme: mladi nemaju načina, ali ni ideja kako da organiziraju svoje slobodno vrijeme, malo je udruženja mladih koja bi mogla pomoći u tome (preko 70 % ispitanika je navelo da slobodno vrijeme provodi gledajući TV i da nisu uključeni u društveni život grada).

4. Mladi su izloženi porocima (cigarete, alkohol, droga) i nisu dovoljno upoznati sa njihovim rizicima i posljedicama po zdravlje i život.

5. Veliki broj mladih ne koristi nikakvu zaštitu prilikom seksualnih odnosa. Najčešći uzrok tome je nedovoljno seksualno obrazovanje, nepoznavanje mogućnosti dobijanja spolno prenosivih bolesti, do najgore solucije: zaraženosti virusom HIV-a.

6. Nedostatak krovne organizacije ili tima ljudi ili radne grupe (SSP tima) koji bi vodio koordinaciju aktivnosti i radio na izradi plana prevencije i socijalne zaštite mladih Jablanice.

-Plan djelovanja-

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
Narušena je porodična dinamika te tradicionalna struktura porodice: roditelji su prezaposleni ili se nedovoljno bave svojom djecom. Izostaje potrebna podrška porodice kao osnovne ćelije društva.	-50 % mladih dobilo je potrebne informacije koje ne mogu dobiti u svojoj porodici. -50 % mladih i roditelja upoznato je sa posljedicama koje proizilaze iz društveno neprihvatljivog ponašanja mladih. -nasilno ponašanje mladih smanjilo se za 25 %.	-Osmisliti i štampati brošuru za roditelje i mlade.	09/13 09/14 09/15 09/16 09/17	Centar za socijalni rad, škole, OCD, policija, Dom zdravlja	2013: 500 KM 2014 :200 KM 2015: 200 KM 2016: 200 KM 2017: 200 KM
		-Formirati volonterske mobilne timove, dijeliti brošuru i raditi na provođenju ciljeva i zadataka.	10/13 10/14 10/15 10/16 10/17	Centar za socijalni rad, škole,OCD, policija, Dom zdravlja	2013: 100 KM 2014: 100 KM 2015: 100 KM 2016: 100 KM 2017: 100 KM
Socijalno – urbani rizici, povećan broj korisnika opojnih sredstava.	-40 % mladih dobilo je potrebne informacije o štetnosti opojnih sredstava.	-Organizirati edukacije u školama o prevenciji i ovisnosti i educirati mlade o štetnosti opojnih sredstava.	11/13 11/14 11/15 11/16 11/17	Centar za socijalni rad, škole, OCD, policija, Dom zdravlja, mladi edukatori	2013: 500 KM 2014: 500 KM 2015: 500 KM 2016: 500 KM 2017: 500 KM
		-Organizovati tim mladih ljudi da rede informisanje mladih u razredima osnovne i srednje škole.	12/13 12/14 12/14 12/16 12/17	OCD, škole	2013: 200 KM 2014: 200 KM 2015: 200 KM

					2016: 200 KM 2017: 200 KM
Nedovoljno seksualno obrazovanje mladih –preventivno djelovanje (kontracepcija, spolne bolesti, HIV)	-Upoznati mlade o rizicima ranog stupanja u seksualne odnose po psihički i fizičko zdravlje.	-Uraditi prigodnu brošuru i podijeliti je mladima.	03/13 03/14 03/15 03/16 03/17	Prijateljski centar za zdravlje mladih Jablanica	2013: 200 KM 2014: 200 KM 2015: 200 KM 2016: 200 KM 2017: 200 KM
		-Konitirano raditi edukacije u osnovnim i srednjim školama o reproduktivnom i seksualnom zdravlju mladih.	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Prijateljski centar za zdravlje mladih Jablanica	2013: 500 KM 2014: 500 KM 2015: 500 KM 2016: 500 KM 2017: 500 KM
		-Organizirati savjetovanje u Domu zdravlja za mlade svih uzrasta (15-30 godina). -Psiholog -Ginekolog -Medicinska sestra	2013 2014 2015 2016 2017	Prijateljski centar za zdravlje mladih Jablanica, Dom zdravlja Jablanica	2013: 1.200 KM 2014: 1.200 KM 2015: 1.200 KM 2016: 1.200 KM 2017: 1.200 KM
Nepostojanje SSP tima koji bi vodio koordinaciju aktivnosti na polju zdravstvene zaštite mladih osoba.	Formiran SSP tim od strane Općine Jablanica koji bi radio kao koordinaciono tijelo na programu socijalne i zdravstvene zaštite mladih.	Izbor osoba u SSP Tim, Izbor koordinatora tima Izrada Akcionog plana o socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti mladih.	2013 2014 2015 2016 2017	Općina Jablanica, centar za socijalni rad, OCD	2013: 700 KM 2014: 700 KM 2015: 700 KM 2016: 700 KM 2017: 700 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2013.	3.900,00KM
2014.	3.600,00KM
2015.	3.600,00KM
2016.	3.600,00KM
2017.	3.600,00KM
Ukupno:	18.300,00KM

5.4. Kultura i slobodno vrijeme

Analiza stanja

Mladi Jablaničani trpe posljedice nepostojanja institucionalnog okvira i politika koji regulišu oblast kulture i slobodnog vremena.

Ovdje, prije svega mislimo na nepostojanje institucionalnih kapaciteta nivou lokalne zajednice koji bi se sveobuhvatno bavili kulturnom djelatnošću a i time i posebice radom sa mladima na ovom polju.

Također, nemamo na nivou lokalne zajednice mehanizme koji prate napredak u navedenim oblastima.

Možemo istaći da koordinacija i komunikacija unutar subjekata koji se bave ovom djelatnošću nije sistemski riješena.

Iako Jablanica raspolaže sa zavidnom infrastrukturom/prostorima kulturni život ne možemo okarakterizirati kao bogat i dostatan mladim Jablaničanima.

Primjećujemo velike razlike u novčanoj podršci drugim oblastima iz sfere društvenog života od strane lokalne samouprave u odnosu na kulturu, te možemo zaključiti da kultura kao jedan od bitnih faktora u formiranju ličnosti kroz djetinjstvo, mladalačku dob nije dovoljno podržana.

Primjetno je, također, da vlada velika „centralizacija“ kulturnih sadržaja, kada uzmemo u obzir gradsko i ruralno područje Jablanice.

Posmatrajući mlade kroz prizmu kulture možemo ih podijeliti u dvije skupine: mlade kao recipiente kulturnog sadržaja i mlade kao stvaraoce kulturnog sadržaja, te po dosadašnjim analizama niti jedna skupina nije zadovoljna postojećim stanjem.

Omladinska (urbana) kultura²

-Presjek stanja-

Za ovakav vid kulturnog djelovanja posmatrano dugoročnije, ne može se reći da u okvirima Jablanice ima izgrađenu tradiciju. Omasovljavanje broja sadržaja ovakvog tipa, te organizovaniji pristup ovim aktivnostima kreće od godine 2000. i veže se uglavnom uz rad O.K. „Pod istim suncem“ te „Vijeća mladih općine Jablanica“. Od tog perioda omladinska kultura u Jablanici poboljšaje se i pokreću se brojni sadržaji i kulturne manifestacije. Za ovaj relativno kratak vremenski period stvoreni su solidni materijalno-tehnički preduslovi koji daju priliku mladima Jablanice da razvijaju i iskažu svoje kreativne potencijale. Također, Jablanica je stavljena na mapu omladinskih kulturnih dešavanja u zemlji i regionu i ugostila je brojne umjetnike koji su predstavili svoj rad. Ono što je također veoma bitno istaći je da su i brojni mladi Jablaničani svoj rad predstavili u drugim sredinama, te tako na najbolji način prezentovali svoj grad.

Pojam omladinske (urbane) kulture se veže uz sljedeće sadržaje:

a) Muzika koja podrazumijeva sljedeće žanrove: pop-rock, hip-hop, dance.

-Vijeće mladih je kroz svoj dosadašnji rad organizovalo oko 100 koncerata na kojima su nastupilo preko 400 umjetnika iz BiH ali i iz regiona. Posebna manifestacija je RM-DemoFest koji se održava već sedam godina i koji je postao poznat u širem regionu. Također, u prethodnom periodu Vijeće mladih i O.K. „Pod istim suncem“ (u daljnjem tekstu OKPIS) su zajedničkim snagama organizovali 5 kulturnih manifestacija. Vijeće mladih je organizovalo niz sadržaja edukativnog karaktera kao što su škola gitare, škola bubnja, radionica za tehničare tona, te radionica za mlade bendove.

b) Likovna umjetnost koja podrazumijeva: savremena umjetnost, grafiti, fotografije.

-Vijeće mladih u prethodnom periodu organizovalo je tri likovne radionice (crtanje grafita, tempera, akril) te niz izložbi umjetničkih radova, karikatura i fotografije.

- OKPIS je ponudio usluge organizacije raznih izložbi.

c) Pozorište : razne predstave i performansi sa porukama za mlade.

-Vijeće mladih je u proteklom periodu bio organizator i partner u nekoliko odigranih pozorišnih predstava uglavnom za mlade. Predstave su igrane u prostorijama Vijeća i kina. Predstave su bile profesionalnog i amaterskog karaktera. Također, u prethodnom periodu je djelovala dramska sekcija čiji rad je trenutno prekinut, ali se nadamo da će biti nastavljen u narednom periodu.

-OKPIS je također, organizovao u proteklom periodu pozorišne predstave za Jablaničane. Predstave su igrane u kinu i na vanjskoj pozornici Muzeja. Tokom svog dosadašnjeg djelovanja, OKPIS je pokušao da poveća broj predstava i održavao je minimalno dvije tokom godine. Predstave su takođe bile profesionalnog i amaterskog karaktera.

d) Kino

Kino u Jablanici je počelo sa radom 1949. godine, i od tada do danas ima svoj kontinuitet sa povremenim prekidanjima aktivnosti usljed objektivnih okolnosti. Nakon rata ozbiljniji rad počinje 2008. godine kada OKPIS pokreće prikazavanje filmova. Tokom godina rada obnovljena je oprema (stolice, ozvučenje, apartura) i prikazivani filmovi tokom zimskog perioda kada vlada najveće interesovanje za projekcije. U OKPIS-u prate trendove u filmskoj industriji i po općoj ocjeni ne zaostaju za velikim centrima. Namjera im je da u Jablanici otvore savremeno Kino sa 4D projekcijama koje će pratiti svjetske trendove i biti samoodrživ projekat.

OKPIS je 2010. i 2011. godine organizovao edukacije za mlade iz oblasti filmske produkcije. Nakon ovih edukacija organizovan je internacionalni festival koji je imao antidiskriminacijski karakter.

e) Mala škola klavira

Počela je djelovati kao vannastavna aktivnost, ali potvrdilo se da, na zahtjev i želju mnoge jablaničke djece, može postati i prava mala škola. Okuplja djecu svih uzrasta : od predškolskog uzrasta do učenika srenje škole. Učenici imaju priliku da pokažu na zavšnom koncertu, Svečanom koncertu, svoj talenat i svoje znanje koje su stekli tokom čitave jedne školske godine. Žanrovi su primjereni svim uzrastima. Potpuna posvećenost leži u muzičkom obrazovanju klasičnih kompozicija, zabavnih izvedbi i sevdalinki. Ova manifestacija je značajna za razvoj kulturnog duha u općini Jablanica. Koncert je sve više posvećeniji i ušao u je u tradiciju ovog grada, a najveću podršku su i dali građani ove zajednice. Koncert je smišljen da svako može doći i u jednoj večeri čuti raznolik žanr muzike, od klasične muzike i poznatih svjetskih klasika, zatim pop hitova koji su obilježili značajan period do prave bosanske sevdalinke. Uz lokalne medije, a i medije iz BiH koji su ove godine zainteresovani za ovaj koncert, ova manifestacija bi mogla postati i nešto više. Glavni cilj je promocija samih učenika i onoga što su naučili u toku godine kao i to da se javnost upozna više o radu Male škole klavira, a planira se otvoriti i ustanova kako bi škola bila upotpunjena, u punom smislu te riječi, te bi tada ova manifestacija dobila svoj puni značaj i promociju pravih malih akademika. Mala škola klavira djeluje kao jedna od aktivnosti u Međunarodnom centru za djecu i omladinu „FORTIS“.

Slobodno vrijeme predstavlja skup aktivnosti kojima se pojedinac po svojoj volji može potpuno predati, bilo da se odmara ili zabavlja, bilo da povećava razinu svoje obaviještenosti ili svoje naobrazbe, bilo da se dragovoljno društveno angažira, ili da ostvaruje svoju slobodnu stvaralačku sposobnost, nakon što se oslobodi svojih profesionalnih, obiteljskih i društvenih obaveza.³

Prema Evropskoj povelji o sudjelovanju mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou,⁴ u dijelu koji se tiče politika sporta, slobodnoga vremena i društvenoga života naglašeno je:

„Lokalni i regionalni organi vlasti trebaju podržati organizirane društveno-kulturne aktivnosti – koje vode udruženja i organizacije mladih i centri zajednica – koje zajedno sa porodicom i školom, ili poslovnim okruženjem, čine jedan od stubova društvene povezanosti u općini ili regionu. Ovo je idealan „kanal“ za učešće mladih i implementiranje politike mladih u oblasti sporta, kulture, izrade rukotvorina i trgovine, umjetnosti i drugih formi kreativnosti i izražavanja, kao i u oblasti aktivnosti iz socijalnog fenomena.“

Mladi svoje slobodno vrijeme ispunjavaju sadržajima koju su im dostupni u pojedinim zajednicama. Dakle, što je ponuda sadržaja kvalitetnija, bogatija, to je slobodno vrijeme na „pametniji način“ utrošeno.

Federacija, je u protekloj, godini usvojila Zakon o mladima koji definiše ove oblasti i prava i obaveze subjekata koje se bave ovom problematikom. Nažalost, isti nije primijenjen u punom svom kapacitetu te njegove efekte tek očekujemo u narednom periodu.

U Jablanici već duži period postoji referent za mlade koji je zadužen ispred lokalne samouprave za koordinaciju aktivnosti vezanih za ove oblasti i čiji je referat jako značajan za rad udruženja.

Pored referenta postoji i Komisija za mlade i mjesne zajednice pri OV Jablanica koja bi trebala da uređuje politiku prema mladima i pomaže OV-u na stvaranju okvira za rad omladinskih udruženja i uopće mladih, međutim, komisija se nije pokazala kao tijelo koje je operativno i poduzetno.

U Jablanici imamo minimalno četiri udruženja koja se svojim statutarnim odredbama bave mladima i njihovim slobodnim vremenom dok se kulturom bavi desetak organizacija koje u svojim aktivnostima obuhvataju i mlade.

Bitno je napomenuti da mladi imaju mogućnost da svoje slobodno vrijeme provedu u vannastavnim aktivnostima u sklopu osnovne i srednje škole u Jablanici a prvenstveno kroz neke od sekcija.

Lokalna samouprava trenutno finansira kulturne manifestacije uglavnom sporadično, kada je u pitanju neki značajan datum, i po javnom pozivu za projekte.

Također, ovdje moramo istaći da su mladi prilikom odabira programa/projekta za podršku od strane Općine imali veoma uticaj (većina podržanih projekata je vezana za manifestaciju Jablaničko ljeto).

Jablanica mladima, također, nudi veliku paletu sportskih klubova gdje mladi mogu, profesionalno ili amaterski da utroše svoje slobodno vrijeme.

Oblast sporta je uređena od strane Sportskog saveza Općine Jablanice te mislimo da je nepotrebno ovu tematiku dublje elaborirati.

2. Omladinska (urbana) kultura - „Strategija razvoja kulture općine Jablanica za period 2012.-2016.“-prijedlog

3. Ratko Božović, Iskušnja slobodnog vremena. (Beograd: Mladost, 1979), 59.

4. Vijeće Evrope, OSCE, Evropska povelja o učešću mladih u životu na lokalnom i regionalnom nivou. (Sarajevo, 2004).

<http://www.coe.ba/pdf/79-bos.pdf>.

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi
Nedostatak kulturnih sadržaja	-dva koncerta/godišnje -dvije dramske predsave -kino projekcije -jedna izložba godišnje	-odabrati izvođače; organizirati koncerte i predstave -upriličiti kino premijere -organizovati izložbu	2013.	-nadležna općinska služba -OCD -OV Jablanica	2013: 6.000 KM
			2014.		2014: 6.000 KM
			2015.		2015: 7.000 KM
			2016.		2016: 8.000 KM
			2017.		2017: 10.000 KM
Optimalna iskorištenost posojećih kapaciteta	-opremnaje pozornice na Muzeju -kapaciteti se optimalno koriste od svih kulturnih subjekata	-izraditi projekat -raspisati konkurs -opremiti pozornicu -predložiti način korištenja prostora u Jablanici OV-u	2013.	-Muzej -OCD -OV Jablanica -nadležna općinska služba	2013: 3000 KM
			2014.		2014: 35.000 KM
			2015.		2015: 12.000 KM
Skroman biblioteki fond	povećan biblioteki fond za 10%	-napraviti popis potrebnih izdanja -nabaviti knjige	2015.	Biblioteka	2015: 5.000 KM
			2017.		2017: 7.000 KM
Neadekvatna podrška inicijativama mladih	Podržano najmanje 10 inicijativa mladih za kreativni kulturni izričaj na godišnjem nivou	-u konkurs za NVO uvrstiti zasebno kulturne projekte i li kreirati zasebnu budžetsku stavku -podržati projekte iz oblasti kulture	2013.	-OCD -neformalne grupe	2013: 1.500 KM
			2014.		2014: 2.000 KM
			2015.		2015: 2.000 KM
			2016.		2016: 2.500 KM
			2017.		2017: 2.500 KM
Nedovoljna mobilnost mladih u oblasti kulture	-podržane minimalno dvije inicijative kulturne razmjene u Jablanici na godišnjem	Aktivnosti po prijedlogu OCD-a i mladih	2013.	OCD	2013: 10.000 KM
			2014.		2014: 10.000 KM

	nivou		2015.		2015: 10.000 KM
			2016.		2016:10.000 KM
			2017.		2017: 10.000 KM
Neadekvatno podržna oblast urbane kulture	-podržna promocija i aktualizacija ove oblasti u svim segmentima	-organizovan sajam urabane kulture -podržane dvije manifestacije iz ove oblasti	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	OCD	2013: 10.000 KM 2014: 12.000 KM 2015: 12.000 KM 2016: 14.000 KM 2017: 14.000 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2013.	30.500 KM
2014.	65.000 KM
2015.	48.000 KM
2016.	34.500 KM
2017.	43.500 KM
Ukupno:	221.500,00KM

Preporuke radne grupe:

- učiniti kompaktibilnim Strategiju kulturnog razvoja općine Jablanica i Politiku za mlade odnosno Akcioni plan za mlade.**
- projekte koji spadaju u red Kapitalnih projekta nužno obuhvatiti dokumentima koji imaju kapitalni karakter.**
- u općinskim dokumentima koji tretiraju oblast sporta posebnu pažnju obratiti na mlade**
- uključiti predstavnike mladih u općinske komisije koje se bave kulturom i sportom.**

5.5. Mladi i društvo

-Analiza stanja-

Aktivno učešće mladih u društvu je preduslov za razvoj demokratskog društva, odgovornosti mladih prema društvenim tokovima i stvaranjem prosperitetnog okruženja koje je prilagođeno njihovim potrebama i željama. Uključenjem mladih u procese/projekte koje su u nadležnosti lokalne vlasti zadovoljavaju se potrebe ove populacije, a istovremeno osiguravamo bolji i kvalitetniji ambijent življenja.

Kroz segmente djelovanja Općina Jablanica preferira rad s mladima, uvažavajući i ostale kategorije društva. Mladi su sigurno značajan potencijal za razvoj demokratskog društva i društva koje ima cilj poštivanje ljudskih prava. Aktivno djelovanje u društvu ne podrazumijeva samo glasanje i podržavanje izbornog procesa, već podrazumijeva imati pravo, sredstva, prostor, podršku i priliku sudjelovanja u procesima donošenja odluka. Imajući u vidu navedeno, posebno je važno pružiti mladima podršku i dati im mogućnost razvoja i realizacije stavova, mišljenja i vrijednosti koje dovode do promjena i kontrole nad vlastitim životom, a kao krajnji rezultat dobijemo motiviranu masu mladih ljudi. Lokalna samouprava ima važnu ulogu u motivisanju mladih za aktivno sudjelovanje u društvu. Počevši od najnižeg nivoa mladi uče o demokratiji, građanskim pravima, ali i obavezama koje proizilaze iz istih. Da bi sudjelovanje mladih imalo smisla, bitno je da oni mogu uticati na donošenje odluka i aktivnosti koje se tiču njih samih, primjenjujući ovaj princip unaprijedit ćemo socijalnu integraciju mladih dajući im priliku da se nose sa izazovima današnjice, problemima mladih i modernog društva u kome dominiraju anonimnost i individualizam. Pored potrebe izražena je i činjenica da lokalni nivo ima mogućnost najvećeg učinka na polju aktivnog sudjelovanja mladih, stoga je ovoj oblasti neophodno pridodati najveći značaj. Općina Jablanica u okviru svojih nadležnosti i mogućnosti nastoji pružiti mladima mogućnost aktivnog sudjelovanje na različite načine:

- Stručni saradnik za pitanja mladih

U općini Jablanica postoji saradnik za pitanje mladih, koji u okviru svojih nadležnosti saraduje sa Komisijom za mlade, omladinskim organizacijama, neformalnim grupama i pojedincima sa područja općine Jablanica. Saradnja se najčešće ostvaruje kroz podršku projektima koji imaju za cilj afirmaciju mladih kroz edukativne, stručne, razvojne i kulturne aktivnosti, te povećanja tolerancije među mladima, podizanje ekološke svijesti i promociju volonterizma.

- Volonterizam u organima uprave

Općina Jablanica od 2009. godine njeguje praksu volonterskog rada, koristeći zakonsku mogućnost da putem sklapanja ugovora o volonterskom radu, mladim ljudima koji po prvi put traže zaposlenje omogući stručno osposobljavanje i sticanje radnog iskustva. Godišnje u prosjeku 35 mladih ljudi mogu volontirati i na taj način dati svoj doprinos ukupnom radu

lokalne samouprave, a istovremeno steći neophodno radno iskustvo (pogledati oblast volonterizma).

- Komisija za mlade

Osnovni zadatak Komisije, koja ima 3 člana, je da prati stanje i pojave u životu i radu mladih i predlaže Općinskom vijeću programe i mjere za djelovanje općinskih organa i službi u ovoj oblasti. Članovi Komisije također mogu predlagati programe kreativnog angažovanja mladih u oblasti kulture, edukacije, sportskih aktivnosti i dr. i ostvaruje saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima mladih.

- Omladinske organizacije

U Općini Jablanica postoje 4 organizacije koje se bave pitanjima mladima, a općina svake godine obezbijedi značajna sredstva i pruža podršku omladinskim organizacijama i neformalnim grupama, ukoliko su projekti namijenjeni mladima na području ove općine. Pored navedenog značajni dio sredstava se izdvaja i za projekte ostalih nevladinih organizacija (humanitarnih, sportskih, obrazovnih, kulturnih itd.).

- Nevladine organizacije

Saradnja sa nevladinim sektorom je na vrlo visokom nivou. Godišnje se za projekte izdvajaju određena sredstva (sportske organizacije, boračka udruženja, humanitarni rad, udruženja iz oblasti kulture, obrazovanja itd.). Veliki dio tih sredstava namijenjen je za projekte koji se realizuju sa mladima i za mlade. Iako postoji poseban grant za mlade, Općina i na ovaj način želi uključiti što veći broj mladih u društveno korisne aktivnosti.

-Problemi mladih-

- Mladi Općine Jablanica u većini slučajeva smatraju da imaju malo uticaja na lokalnu politiku, malo učestvuju u procesu donošenja odluka po pitanjima koja se tiču njih direktno, njihovo mišljenje ne dolazi do izražaja. Rijetko ili nikako se pozivaju i odazivaju na okrugle stolove, debate, javne rasprave u okviru kojih bi mogli izraziti svoj stav/mišljenje. Najveći broj informacija koje su za njih važne mogu upravo saznati u lokalnoj zajednici i ukoliko žele da se uključe na bilo koji način u društveni život, a posebno u društveno-politički život, taj put trebaju započeti od prve stepenice, tj. od lokalnog nivoa.
- Mladi Općine Jablanica nisu dovoljno uključeni ni u udruženja: nekolicina mladih je uključena u rad omladinskih organizacija ili asocijacija, a samo neki od njih su članovi političkih partija.

Mladi vrlo malo učestvuju u aktivnostima organizovanim od strane različitih organizacija, što pokazuje da je veliki broj mladih društveno neaktivno. Većina mladih podržava stav da svoje interese i probleme mogu ponajprije ostvariti zajedničkim udruživanjem, a oni su u vrlo malo broju aktivni članovi udruženja, neformalnih grupa ili političkih stranaka. Imajući u vidu da su omladinske organizacije primarno opredjeljene za istraživanje stavova i rješavanje problema ove dobne skupine, te da daju prostor i vrijeme gdje mladi mogu učiti, razmijenjivati iskustva i učestvovati u procesu donošenja odluka koje su direktno vezani za njih, mladi su pokazali veliku pasivnost kad je u pitanju aktivno učešće u navedenim aktivnostima. Posebno je smanjena zainteresiranost za društveni angažman kod "niže" obrazovanih mladih i mladih sa završenim strukovnim školama.

- Mladi u općini Jablanica kako smo već naveli nisu pretjerano ni politički aktivni, a o tome govori podatak da je samo mali broj njih izašao na izbore. S druge strane kao najveći razlog neizlaska navode da ne znaju kojoj stranci da poklone povjerenje, a većina njih misli da se neće ništa promijeniti.

- Mladi nisu dovoljno zainteresovani o stanju, mogućnostima, inicijativama i projektima koje pokreće Općina Jablanica ili nevladine organizacije, a u koje se mogu uključiti u cilju aktivnog sudjelovanja, sticanja znanja i iskustva.

- Vijeće mladih Jablanice i druge OCD koje se bave pitanjem mladih su u procesu usklađivanja statuta sa Federalnim Zakonom o mladima.

- Nepostojanje neformalnih edukacija koje bi mlade obučile za kvalitetan društveni angažman.

<i>PROBLEM</i>	<i>ŽELJENI REZULTAT</i>	<i>AKTIVNOSTI</i>	<i>VRIJEME PROVOĐENJA</i>	<i>ODGOVORNE OSOBE - INSTITUCIJE</i>	<i>TROŠKOVI</i>
Mladi smatraju da nemaju nikakvog uticaja na politiku na lokalnom nivou	-700 mladih je informisano o načinima direktnog i indirektnog uticaja na politiku na lokalnom nivou. -Podržani su projekti omladinskih organizacija s ciljem uključenja mladih u nevladin sektor, kao aktivnih članova ili kao učesnika u projektima i aktivnostima koje one provode.	-Medijski propagirati ponudu za mlade ljude putem općinskog biltena, web, tv, radio itd.	2013 -2017	Sve općinske službe u okviru svojih nadležnosti	2013: 400 KM 2014: 400 KM 2015: 400 KM 2016: 400 KM 2017: 400 KM
		-Provesti edukaciju mladih o nadležnostima, funkcionisanju i načinu poslovanja lokalne samouprave. -Mlade informisati o načinima ostvarivanja svojih prava, načinu učešća u aktivnostima koje provodi Općina, nevladin sektor i neformalne grupe.	2013 -2017	Nevladine organizacije u saradnji sa općinskim službama	2013: 500 KM 2014: 500 KM 2015: 500 KM 2016: 500 KM 2017: 500 KM
		-Putem općinskog Biltena web, tv, radio itd. informisati mlade kako mogu uspostaviti kontakt sa svojim predstavnicima u organu uprave (saradnik za pitanja mladih, komisija za mlade, općinsko vijeće).	2013 -2017	Sve općinske službe u okviru svojih nadležnosti	2013: 400 KM 2014: 300 KM 2015: 300 KM 2016: 300 KM 2017: 300 KM
		-Organizovati Javne tribine sa ciljem povećanja stepena političke osviještenosti mladih	2013 -2017	Nevladine organizacije u saradnji sa općinskim službama	2013: 300 KM 2014: 300 KM 2015: 300 KM 2016: 300 KM

					2017: 300 KM
Veliki broj mladih je društveno neaktivno	Uključeno je 300 mladih u društveni život lokalne zajednice, kroz projekte iz oblasti kulture, sporta, NVO i neformalnih grupa	-Upoznati što veći broj mladi na koje načine se mogu društveno aktivirati. -Organizirati okrugle stolove, seminare i edukacije po školama.	2013 -2017	Nevladine organizacije u saradnji sa općinskim službama, škole	2013: 1.000 KM 2014: 800 KM 2015: 800 KM 2016: 800 KM 2017: 700 KM
		Održati sajam udruženja, neformalnih grupa, građanskih inicijativa i drugih organizacija.	2013 -2017	Nevladine organizacije u saradnji sa općinskim službama	2013: 2.500 KM 2014: 2.500 KM 2015: 2.500 KM 2016: 2.500 KM 2017: 2.500 KM
		Provesti volonterske akcije promovisanja volonterizma kao segmenta aktivnog društvenog učešća, na web stranici prezentirati sve organizacije u koje se mladi mogu uključiti.	2013 -2017	Nevladine organizacije u saradnji sa općinskim službama	2013: 500 KM 2014: 500 KM 2015: 500 KM 2016: 500 KM 2017: 500 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2013.	5.600,00KM
2014.	5.300,00KM
2015.	5.300,00KM
2016.	5.300,00KM
2017.	5.200,00KM
Ukupno:	26.700,00KM

5.6 Razvoj volonterizma

Volonterizam koji tretiramo ovim dokumentom ne obuhvata dugoročno volontiranje - stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa („volonterski rad“) koje je u općini Jablanica na zadovoljstvo mnogih mladih koji po prvi put traže zaposlenje dovedeno na zavidan nivo. Predmet ovog poglavlja je volontiranje koje podrazumijeva dobrovoljno ulaganje ličnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se bez naknade obavljaju usluge ili aktivnosti za opće dobro uglavnom zastupljeno u programima nevladinih organizacija.

Osvrnemo li se na istraživanja koja pokazuju da prosječni tinejdžer u razvijenim evropskim državama volontira 3,5 sata sedmično primijetit ćemo da je volonterizam u našem gradu nedovoljno zastupljen. Ovome u prilog ide činjenica da je pojedinac vrijedan za svoju zajednicu u zavisnosti o tome koliko su njegovi osjećaji, misli i djela usmjereni na unapređivanje života drugih ljudi. Volonterizam daje mladima mogućnost da u svoje slobodno vrijeme rade za dobrobit zajednice i poboljšaju vještine koje su neophodne da bi postali aktivni građani. To je također plemenit poziv koji jača karakter i ličnost mlade osobe tako da je poželjno još u školskom uzrastu upoznati se sa ovim izazovom koji bi po mnogima treba biti pitanje prestiža i časti.

Na žalost cjelokupne zajednice veoma je mali broj mladih Jablaničana zainteresirano i aktivno uključeno u volonterske aktivnosti koje najvećim dijelom organiziraju udruženja građana (NVO). Potrebno je poduzeti opsežne mjere kako bi se broj volontera znatno uvećao i približio zapadnim standardima kroz kontinuirano promovisanje pozitivnijeg stava javnosti o volonterizmu te usvajanjem pozitivnog gledanja na doprinos zajednici kroz konkretne volonterske aktivnosti. Najpraktičniji poticaj na ovom području može se realizirati pokretanjem volonterskih akcija u redovnom školskom programu i uključivanjem mladih u aktivnosti lokalnih udruženja građana. Zadatak lokalnih vlasti i civilnog sektora je promovisati volonterizam kao poželjnu i produktivnu društvenu vrijednost te stvoriti pretpostavke da mladi ovo shvate i praktikuju u svojoj društvenoj zajednici. Također, formirati mobilni volonterski tim koji bi bio sastavljen minimalno od 15 mladih, čiji bi zadatak bio da odgovara pozivima i potrebama stanovništva općine Jablanica tokom cijele godine. Volonteri iz ovog tima bi imali kontinuiranu edukaciju, održavali redovne i konsultativne sastanke u cilju edukacije volontera, dogovaranja i planiranja konkretnih aktivnosti.

-Plan djelovanja-

<i>PROBLEM</i>	<i>ŽELJENI REZULTAT</i>	<i>AKTIVNOSTI</i>	<i>VRIJEME PROVOĐENJA</i>	<i>ODGOVORNE OSOBE – INSTITUCIJE</i>	<i>TROŠKOVI</i>
Nedovoljno promovisanje ideje volonterizma	Mladi Jablanice upoznati sa vrijednostima i značajem volonterizma za cijelu zajednicu	1.Promocija u lokalnim medijima i internetu	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	OCD	2013: 300 KM 2014: 300 KM 2015: 300 KM 2016: 300 KM 2017: 300 KM
		2.Promocija u školama kroz vršnjačku edukaciju, sekcije i sl.	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Školske institucije i OCD	2013: 250 KM 2014: 250 KM 2015: 250 KM 2016:250 KM 2017: 250 KM
		3.Izrada brošure i letaka o volonterizmu u Jablanici	2013. 2014.	OCD	2013: 1.000 KM 2014: 1.000 KM
		4.Uključivati se u državne i međunarodne volonterske aktivnosti i programe	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Općina Jablanica i OCD	2013: 100 KM 2014: 100 KM 2015: 100 KM 2016: 100 KM 2016: 100 KM
Nepostojanje mobilnog	Mobilni tim je u službi svih stanovnika općine Jablanica (ekološka čišćenja, humanitarne akcije,	1.Formiranje mobilnog volonterskog tima od minimalno 15. članova	2013. 2014.	OCD i Civilna zaštita	2013: 300 KM

volonterskog tima	vršnjačka edukacija, spašavanje unesrećenih, radne akcije, obilježavanje bitnih datuma i sl.)				2014: 100 KM
		2.Kontinuirana edukacija volonterskog tima	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	OCD i Civilna zaštita	2013: 1.000 KM 2014: 1.000 KM 2015: 1.000 KM 2016: 1.000 KM 2017: 1.000 KM
		3.U sklopu svake MZ izabrati i dodatno educirati jednu mladu osobu koja će koordinirati volonterskim akcijama u toj MZ te biti uključena ili u bliskoj vezi sa mobilnim volonterskim timom općine Jablanica	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Općina Jablanica	2013: 400 KM 2014: 400 KM 2015: 400 KM 2016: 400 KM 2017: 400 KM
Nedovoljan broj volonterskih inicijativa i aktivnosti	Podržani programi koji uključuju i promovišu volonterizam	Održane minimalno TRI konkretne volonterske akcije godišnje	2013. 2014. 2015. 2016. 2017.	Općina Jablanica i OCD	2013: 1.250KM 2014: 1.250KM 2015: 1.250KM 2016: 1.250KM 2017: 1.250KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
--------	-------

2013.	4.600,00KM
2014.	4.400,00KM
2015.	3.300,00KM
2016.	3.300,00KM
2017.	3.300,00KM
Ukupno:	18.900,00KM

Preporuke radne grupe:

- 1. Dopuniti Odluku za stipendiranje učenika ili studenata tako što će isti biti dužni odazivati se na volonterske akcije koje će se provoditi na području općine Jablanica.**
- 2. U svaku MZ imenovati/izabrati po jednu mladu osobu koja će koordinirati volonterskim akcijama i biti usko vezana ili uvrštena u mobilni volonterski tim na nivou Općine.**

6.Radni plan i finansiranje akcionog plana za mlade

U nastojanju da se postignu ciljevi Akcionog plana politike za mlade u Jablanici Općinsko vijeće Jablanica bi njegovim usvajanjem obavezalo Općinske službe da u petogodišnjem periodu (2013. – 2017.), sprovedu mjere prema svojim operativnim planovima.

Predložene mjere ili aktivnosti bi imale jasno naznačene nosioce koji će biti uključeni u razradu i implementaciju zajedno sa organizacijama koje putem Javnog poziva/konkursa/najbolje odgovore projektima na postavljene uslove.

Glavni koordinator bi bio službenik za mlade, kao tijelo državne uprave koje treba da koordinira rad svih nosioca pojedinih mjera ili aktivnosti.

Sredstva za implementaciju Akcionog plana politike za mlade u Jablanici rasporedila bi se na godišnjem nivou onim organizacijama i Ustanovama koje najbolje odgovore projektima na postavljene uslove, na osnovu predloženih mjera i aktivnosti Akcionog plana politike za mlade u Jablanici iz navedenih oblasti:

- **Obrazovanje**
- **Zapošljavanje**
- **Zdravlje i Socijalne potrebe**
- **Kultura i slobodno vrijeme**
- **Mladi i društvo**
- **Razvoj volonterizma**

Sredstva predviđena budžetom od naredne 2013.godine dodjeljivala bi se putem Komisije za kapitalno planiranje uz preporuke komisije za pitanje mladih za šest nabrojanih oblasti, koje pokriva Akcioni plan politike za mlade u općini Jablanica.

Dinamika osiguravanja i trošenja sredstava namijenjenih izvršavanju, određivala bi se svake godine u postupku donošenja općinskog budžeta. Finansiranje akcionog plana za mlade, odnosno njegovih aktivnosti, bi se vršilo iz budžetske stavke „Projekti mladih“.

Općina Jablanica za namjenu realizacije Akcionog plana politike za mlade u Jablanici može osnovati i posebni razvojni fond u koji će uključiti i sredstva pomoći koja je moguće dobiti iz drugih domaćih i stranih izvora.

Za realizaciju pojedinih zadataka, koji će se ostvarivati u saradnji i partnerstvu s mladima, općina Jablanica može da se poveže sa zainteresovanim i uključenim subjektima na području općine te da očekuje i njihovo učestvovanje u finansiranju programa, skladno mogućnostima i potrebama općine u realizaciji programa pomoći mladima u Jablanici.

7. Evaluacija i monitoring akcionog plana

Evaluaciju i monitoring Akcionog plana politike za mlade u općini Jablanica sprovodit će Općinski načelnik sa službama, a pratit će Komisija za mlade pri Općinskom vijeću. Komisija za mlade, redovno će izvještavati Općinsko vijeće i javnost o rezultatima sprovođenja, po isteku svake kalendarske godine.

Predsjedavajući OV-a
Damir Šabanović, dipl.ecc

Općinski načelnik
Salem Dedić dipl.ecc

UVOD

Anketni upitnik je pismeno prikupljanje podataka o stavovima i mišljenjima na reprezentativnom uzorku. Stav je trajna organizacija motivacijskih, perceptivnih i spoznajnih procesa s obzirom na određene vidove individualnog svijeta, te je on u samom središtu anketnog istraživanja. Prije izrade ankete moramo imati nacrt istraživanja, precizno formuliran problem istraživanja, sadržajno i precizno definirane ključne pojmove, određene ciljeve, hipoteze, varijable, indikatore, mjerne instrumente. Anketni upitnik se sastoji od pitanja tipa (zaokruži) tj. već ponuđenih odgovora sa mogućnošću malog nadopunjavanja odgovora u određenim slučajevima. Cilj ovog rada bi bio da se na osnovu definiranja stavova koji mladi izražavaju kroz ovakvu formu, odrede njihovi pravci razmišljanja odnosno njihovi problemi kao i životna stremljenja. Konkretnije, kao krajnji cilj, ovaj anketni upitnik bi trebao da pomogne u institucionalizaciji položaja mladih, njihovom uključivanju u omladinske tokove te stvaranju preduslova za njihov kreativni razvoj. Učesnici su svi mladi Jablaničani dobne starosti od 14 do 26 godina starosti.

METODA

Ispitanici

U istraživanje su bili uključeni učenici osnovne škole u Jablanici (O.Š. „Suljo Čilić”), tačnije učenici osmih razreda, dobne starosti 1997/98 godišta. Zatim učenici srednje škole u Jablanici dobne starosti 1994/96 godišta, kao i stariji ispitanici koji zadovoljavaju gornju starosnu granicu. Primijenjen je anketni upitnik koji se sastojao od 22 pitanja sa ponuđenim odgovorima koji ispituju stavove mladih, odnosno ona opća pitanja koja bi trebala da nam otkriju šta mladi misle o svom položaju u društvu, njegovim nedostacima i negativnostima ali i prednostima koje sadržava naša lokalna zajednica kao i društvo uopće.

Ispitivanje je provedeno oktobra i novembra 2011., na uzorku od 420 ispitanika prilikom kojeg su ispitanici dobrovoljno prihvatili učestvovanje u istraživanju. Prilikom istraživanja ispitanici nisu bili vremenski ograničeni.

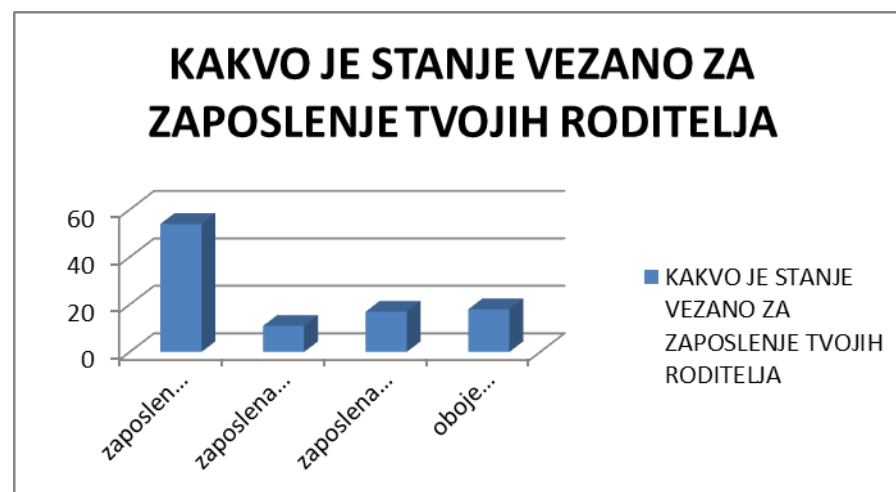
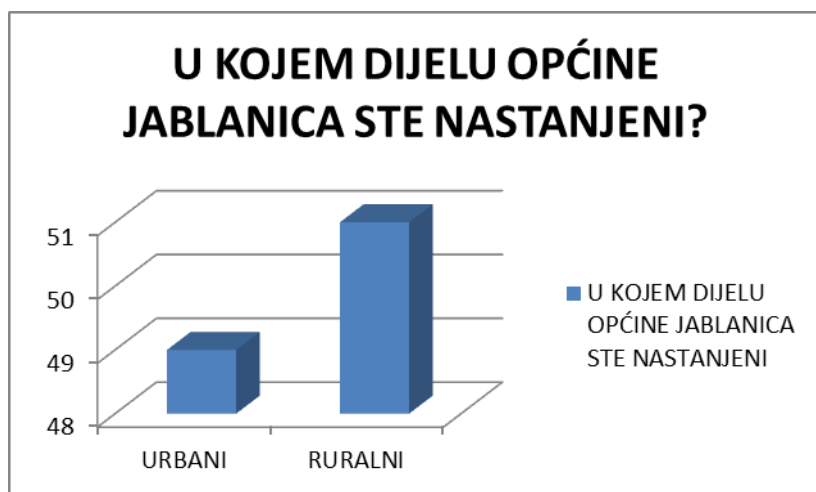
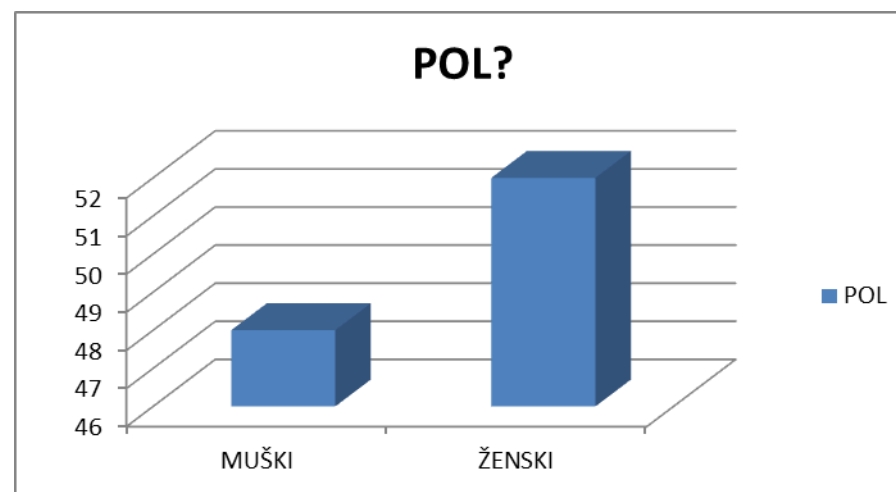
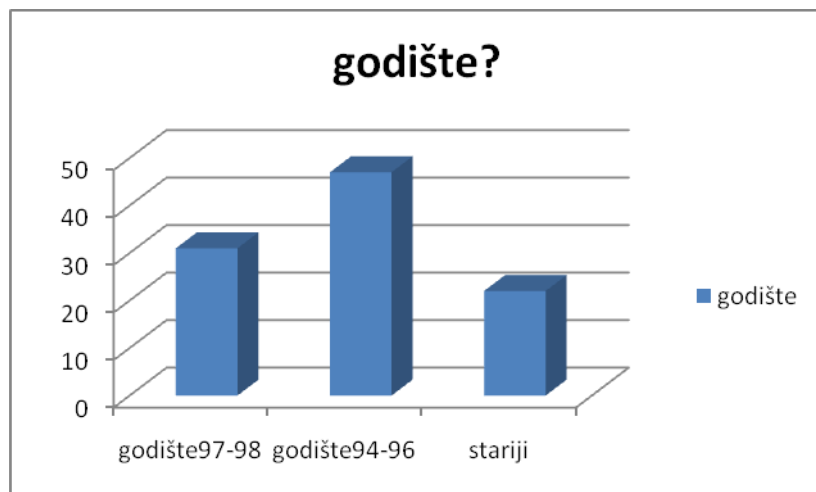
REZULTATI ANKETNOG UPITNIKA U PROCENTIMA

R. Broj	PITANJA					
1.	GODIŠTE?	97-98	94-96	STARIJI		
		31%	47%	22%		
2.	SPOL?	MUŠKI	ŽENSKI			
		48%	52%			
3.	U KOJEM DIJELU OPĆINE JABLANICA STE NASTANJENI?	URBANI	RURALNI			
		49%	51%			
4	KAKVO JE STANJE VEZANO ZA ZAPOSLENJE TVOJIH RODITELJA?	ZAPOSLEN SAMO OTAC	ZAPOSLENA SAMO MAJKA	ZAPOSLENA OBA RODITELJA	OBOJE NEZAPOSLENI	
		54%	11%	17%	18%	
5.	GDJE STANUJEŠ?	KOD RODITELJA	KAO PODSTANAR	U VLASTITOM STANU(KUĆI)	U ŠKOLSKOM(STUDENTSKOM DOMU)	NEŠTO DRUGO
		81%	2%	16%	0,50%	0,50%
6.	KAKO GLEDAŠ NA SVOJU BUDUĆNOST I BUDUĆNOST DRUŠTVA UOPŠTE?	BUDUĆNOST ĆE BITI MNOGO GORA OD SADAŠNJOSTI	BUDUĆNOST ĆE BITI MALO GORA OD SADAŠNJOSTI	ISTA KAO I SADAŠNJOST	NEŠTO BOLJA	MNOGO BOLJA
		20%	10%	17%	38%	15%
7.	POREDAJ PREMA TEŽINI NAVEDENE PROBLEME MLADIH?	NEZAPOSLENOST	SIROMAŠTVO	KRIMINAL MEĐU MLADIMA		
		42%	40%	18%		
8.	KAKAV JE TVOJ STAV PREMA NAPUŠTANJU U BIH?	KADA BIH MOGAO/LA, OTIŠAO/LA, BIH ZAUVJEK	OTIŠAO/LA, BIH NA DUŽE VRIJEME	SAMO NA KRATKO VRIJEME	NE ŽELIM DA NAPUŠTAM BIH	
		28%	24%	24%	23%	

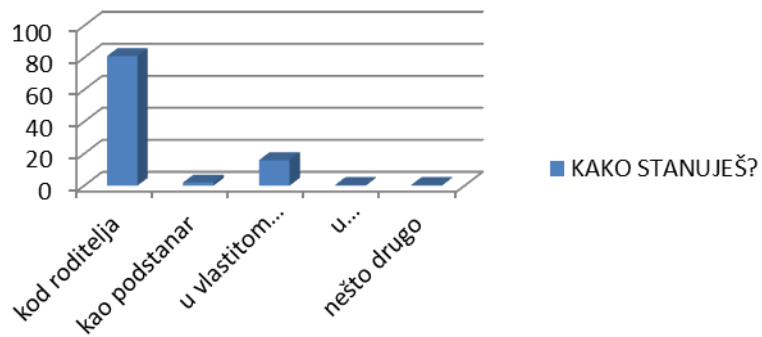
9.	KOLIKO SE U BIH POŠTUJU LJUDSKA PRAVA?	POŠTUJU SE U POTPUNOSTI	U GLAVNOM SE POŠTUJU	OSREDNJE SE POŠTUJU	UGLAVNOM SE NE POŠTUJU	
		2%	14%	53%	30%	
10.	ŠTA MISLITE O RASPROSTRANJENOSTI DROGA I DRUGIH OPLJATA?	RASPROSTRANJENOST JE VELIKA	MALA	NIMALO		
		61%	33%	6%		
11.	DA LI STE ZADOVOLJNI PONUĐENIM PROFILIMA ZANIMANJA U SREDNJOJ ŠKOLI?	DA	NE			
		46%	53%			
12.	DA LI PO VAMA LOKALNA VLAST DOVOLJNO POMAŽE VAŠE ORAZOVANJE?	DA	NE			
		31%	69%			
13.	DA LI STE AKTIVNI U DRUŠTVENOM POLITIČKOM ŽIVOTU?	DA	NE			
		29%	71%			
14.	MLADI I NJIHOVE INICIJATIVE SU PODRŽANE OD STRANE VLASTI?	U POTPUNOSTI	PUNO	DOVOLJNO	MALO	NIMALO
		3%	3%	24%	59%	11%
15.	MLADI UČESTVUJU U VLASTI?	U POTPUNOSTI	PUNO	DOVOLJNO	MALO	NIMALO
		2%	2%	11%	61%	24%
16.	DA LI STE ZADOVOLJNI SADRŽAJIMA KOJA NUDE OMLADINSKA UDRUŽENJA?	U POTPUNOSTI	DOVOLJNO	MALO	NIMALO	
		22%	39%	29%	9%	
17.	DA LI SMATRATE DA U VAŠOJ ZAJEDNICI POSTOJI BILO KAKAV OBLIK DISKRIMINACIJE?	DA	NE			
		26%	71%			

18.	DA LI MISLITE DA ĆETE NAKON VAŠEG ZAVRŠENOG ŠKOLOVANJA NAĆI POSAO U VAŠOJ STRUCI?	DA	NE			
		56%	43%			
19.	POMAŽE LI LOKALNA VLAST, PO VAMA, MLADIMA PRILIKOM ZAPOSŁJAVANJA....?	DA	NE			
		56%	43%			
20.	SMATRATE LI DA U VAŠOJ LOKALNOJ ZAJEDNICI POSTOJE NEKI OD OBLIKA MITA I KORUPCIJE?	DA	NE	NAJIZRAŹENIJE POJAVE		
		57%	42%	U SEKTORU ZA ZAPOSŁJAVANJE, U ŠKOLAMA, U ZDRAVSTVU, NA VIŠIM NIVOIMA VLASTI		
21.	DA LI SMATRAŠ DA U LOKALNOJ ZAJEDNICI POSTJE MEHANIZMI KOJI POMAŽU RJEŠAVANJU STANBENOG PITANJA?	DA	NE			
		27%	72%			
22.	DA LI IMATE MOGUĆNOST PRISTUPA INFORMACIJA KOJE SE TIĆU MLADIH TE KOLIKO TO KORISTITE?	IMAM PRISTUP I REDOVNO SE INFORMIŠEM	NEMAM I NE INFORMIŠEM SE	IMAM PRISTUP I NE INFORMIŠEM SE	NEMAM PRISTUP A INFORMACIJE MI TREBAJU	
		42%	21%	19%	17%	
23.	SMATRATE LI DA IMATE DOVOLJNO KVALITETNIH KULTURNIH SADRŹAJA U JABLANICI?	DA	NE			
		42%	56%			

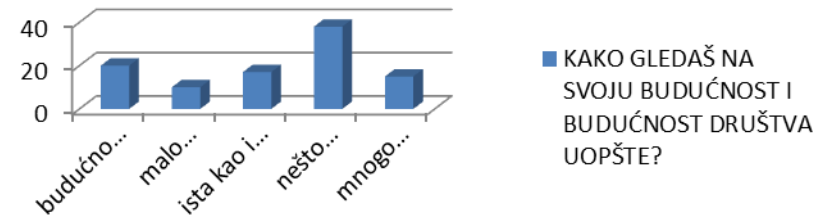
GRAFIČKI PRIKAZI REZULTATA ANKETNOG UPITNIKA

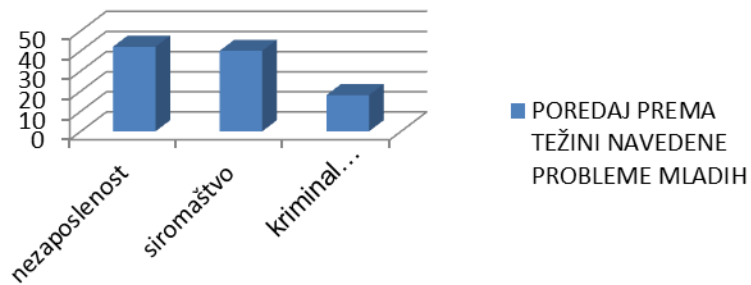
KAKO STANUJEŠ?

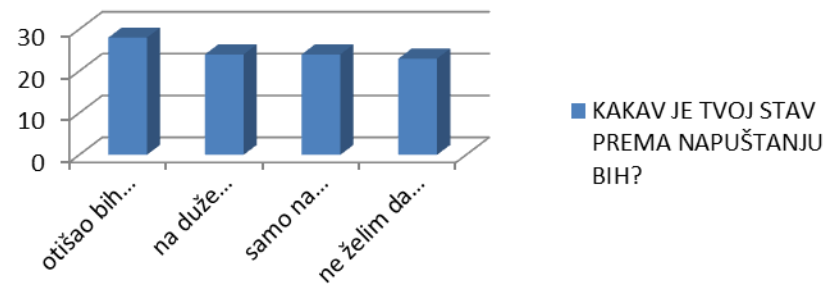
KAKO GLEDAŠ NA SVOJU BUDUĆNOST I BUDUĆNOST DRUŠTVA UOPŠTE?

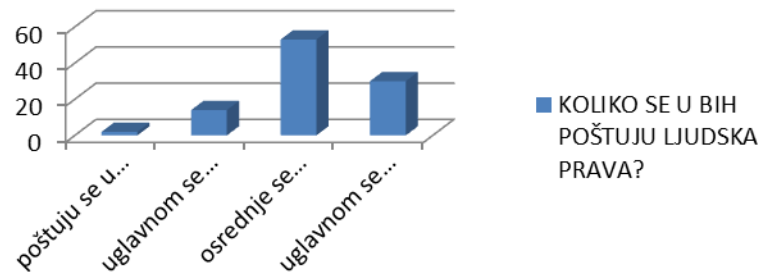
POREDAJ PREMA TEŽINI NAVEDENE PROBLEME MLADIH

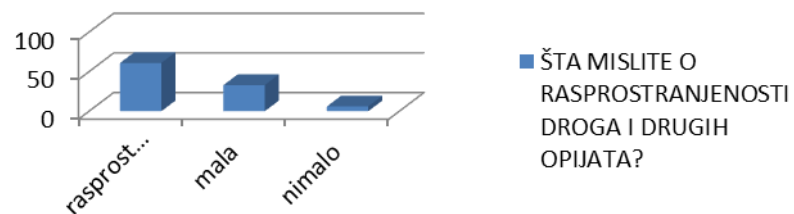
KAKAV JE TVOJ STAV PREMA NAPUŠTANJU BIH?

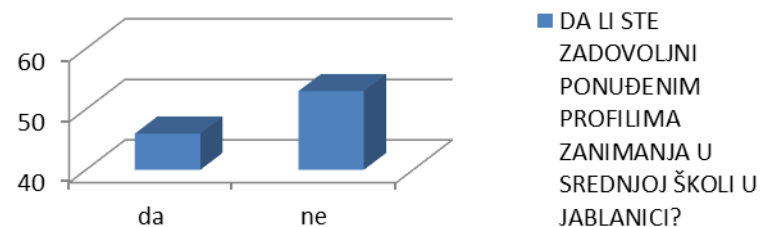
KOLIKO SE U BIH POŠTUJU LJUDSKA PRAVA?

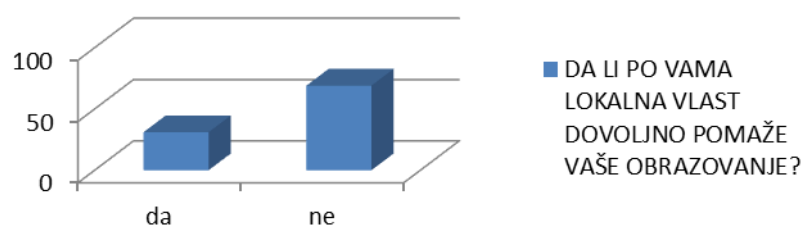
ŠTA MISLITE O RASPROSTRANJENOSTI DROGA I DRUGIH OPIJATA?

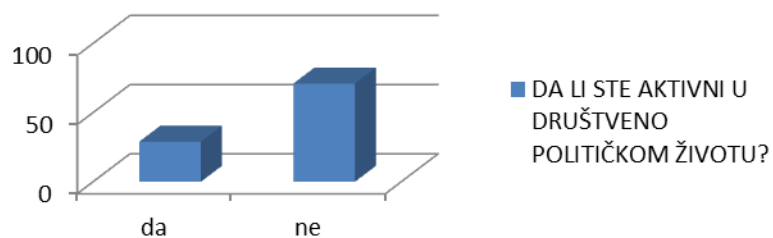
DA LI STE ZADOVOLJNI PONUĐENIM PROFILIMA ZANIMANJA U SREDNJOJ...

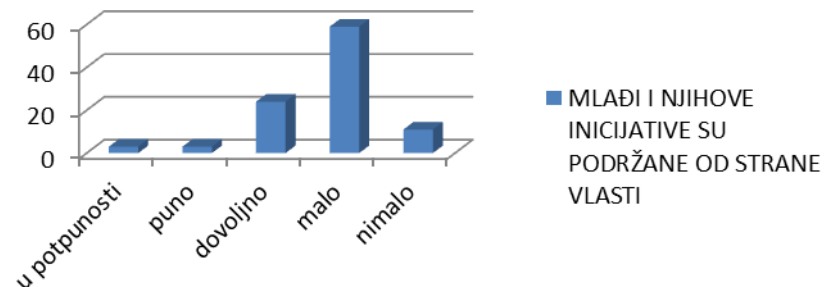
DA LI PO VAMA LOKALNA VLAST DOVOLJNO POMAŽE VAŠE OBRAZOVANJE?

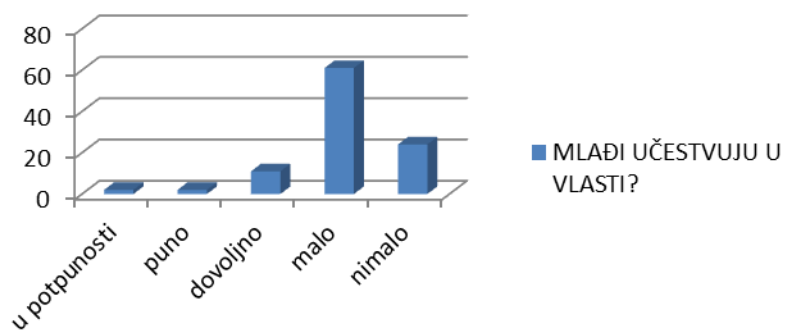
DA LI STE AKTIVNI U DRUŠTVENO POLITIČKOM ŽIVOTU?

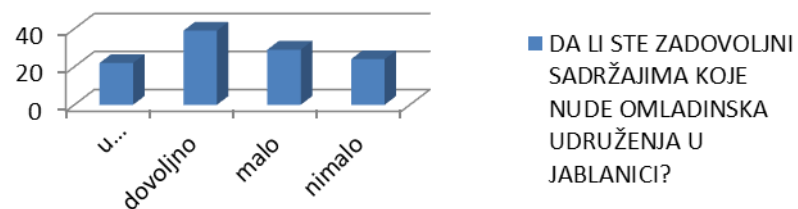
MLADI I NJIHOVE INICIJATIVE SU PODRŽANE OD STRANE VLASTI?

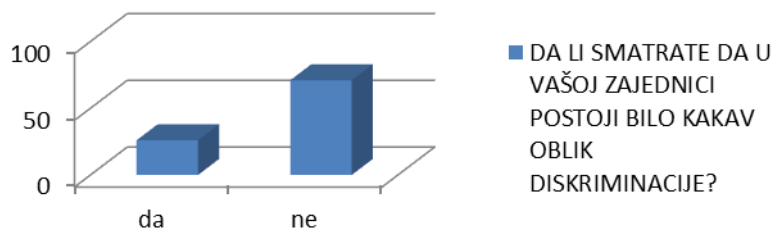
MLADI UČESTVUJU U VLASTI?

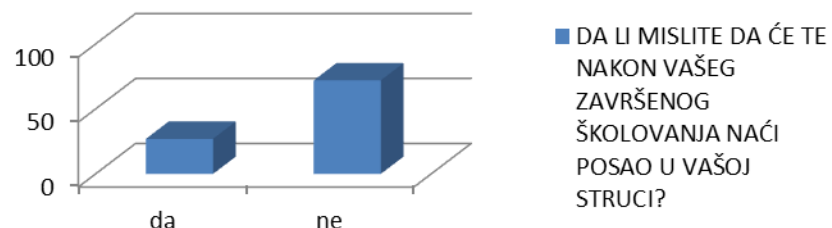
DA LI STE ZADOVOLJNI SADRŽAJIMA KOJE NUDE OMLADINSKA UDRUŽENJA U...

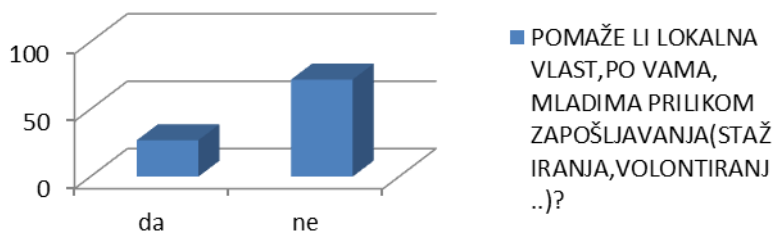
DA LI SMATRATE DA U VAŠOJ ZAJEDNICI POSTOJI BILO KAKAV OBLIK DISKRIMINACIJE?

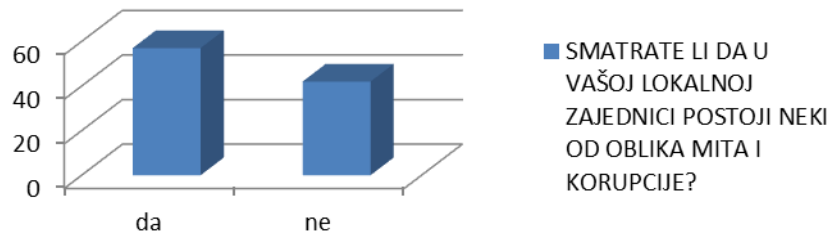
DA LI MISLITE DA ĆETE NAKON VAŠEG ZAVRŠENOG ŠKOLOVANJA NAĆI POSAO U VAŠOJ STRUCI?

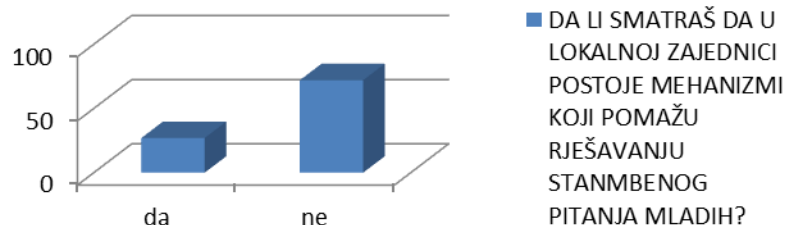
POMAŽE LI LOKALNA VLAST, PO VAMA, MLADIMA PRILIKOM ZAPOŠLJAVANJA (STAŽIRANJA, ...)

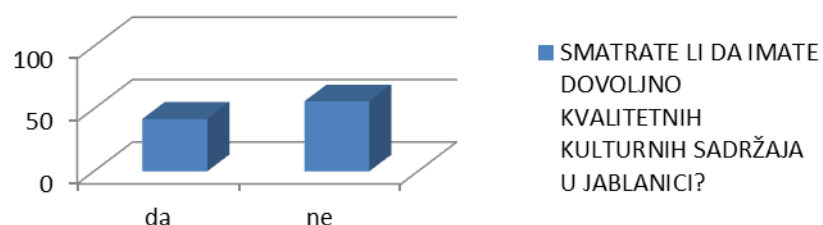
SMATRATE LI DA U VAŠOJ LOKALNOJ ZAJEDNICI POSTOJI NEKI OD OBLIKA MITA I ...

DA LI SMATRAŠ DA U LOKALNOJ ZAJEDNICI POSTOJE MEHANIZMI KOJI POMAŽU RJEŠAVANJU...

SMATRATE LI DA IMATE DOVOLJNO KVALITETNIH KULTURNIH SADRŽAJA U...

DA LI IMATE MOGUĆNOST PRISTUPA INFORMACIJAMA KOJE SE TIČU MLADIH TE KOLIKO TO KORISTITE?

